

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs VIII. Vtrum scientia Dei sit causa rerum. art. 8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

expendantur, quin potius affirmat, Deum per suam essentiam cognoscere res ad extra, modumque illas fabricandi, essentiamque suam esse primum exemplar, ad cuius imitationem res omnes fabricatur.

Illud verò Hieronymi dictum pie exponendum est cum Magistro in 1. dist. 39. ita scilicet ut velit, Deum in primis non per cognitionem, quam de nouo acquirit, & quae vicissitudinem habeat, cognoscere per momenta singula, quot muscae, & quot culices nascantur, &c. bene tamen cognitione sua aeterna ea omnia in sua essentia determinationeque libera suae voluntatis ex aeternitate cognoscere. Deinde etiam, quòd ex parte effectus non tantam, nec tam peculiarem providentiam ac curam de huiusmodi rebus habeat, ac de hominibus habet: quibus, ut missa faciamus multa alia longè maiora beneficia generi humano concessa, & maiorem constituit custodiam Angelorum, & eorum rationem potius; quam bestiarum, habuit etiam in his legibus, quibus aliquid circa bruta animantia praecepit, iuxta illud 1. ad Corinthios 9. Vbi Paulus afferens legem illam Deuteronomij 25. *Non alligabis os boni triuocanti*: ait, *Numquid de bobus cura est Deo, ut scilicet lex illa, non tam intelligenda sit, ut verba sonant, quam de ministro Ecclesiae, cui laboranti tribuendum esse victum necessarium ea ratione voluit ostendere. Quòd autem Hieronymi sententia non fuerit, Deum non habere providentiam, ac scientiam similibus bestiarum, aperte colligitur ex eodem Hieronymo in illud Matthaei 10. cap. *Nonne duo passeris, &c.* Vbi ita ait. *Si enim parua animalia, & vilia absque Deo auctore non decidunt, & in omnibus est providentia, & quae in his peritura sunt, sine Dei voluntate non pereunt, vos qui aeterni estis, &c.* Et infra: *Si sine Dei scientia parua animalia non decidunt, &c.**

A rueretur omnia simul in sua essentia, ac determinatione suae voluntatis: alioquin aliquo tempore Deum aliquod lateret, ac proinde eo tempore aliqua creatura esset inuisibilis in conspectu eius, contra illud Pauli ad Hebraeos 4. *Non est inuisibilis ulla creatura in conspectu eius.* Item si Deus sciret vnum posterius tempore, quam aliud, mutaretur, aut certè esset in eo vicissitudinis obumbratio, contra testimonium Iacob i. cap. *Neque item discurret secundo modo, quoniam eadem simplicissima cognitione intuetur causam & effectum, ac proinde notitia, & assensus vnius non efficitur ex notitia, & assensu alterius.* Neque hoc impedit, quo minus scientia Dei sit propter quid: quandoquidem per eam intuetur causam, propter quam est effectus, quod satis est, ut scientia illa sit propter quid: Ex his patet conclusionem articuli de fide esse.

Scientia Dei est propter quid.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum scientia Dei sit causa rerum.

D Vae sunt conclusiones huius articuli. Prior est: Scientia Dei est causa rerum. Posterior est: Nihil ab ea emanat, ac proinde non est causa actu, nisi determinata per voluntatem diuinam, qua statuit Deus, ac vult; ut aliquid sit. Vtrum autem in Deo, praeter scientiam & voluntatem concedenda sit potentia exequutrix, qua immediatè res efficit: quemadmodum in artifice, praeter artem & voluntatem, datur potentia alia, qua immediatè exequitur opera artis, examinabitur quaestione 25.

Scientia Dei est causa rerum determinata per voluntatem.

Vtraque conclusio colligitur aperte ex Scripturis sacris. Prior quidem ex illo Proverbiorum 3. *Domini sapientia fundauit terram, stabiliuit caelos prudentia, sapientia illius eruperunt abyssi, & nubes rore concreuerunt.* Plal. 103. *Quam magnificata sunt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti.* Sapientiae 7. *Omnium artifex docuit me sapientia.* Ierem. 51. *Qui prae parauit orbem in sapientia sua, & prudentia sua extendit caelos.* Posterior verò ex illo ad Ephesios 1. *Operatur omnia secundum consilium voluntatis suae.* Apocalyp. 4. *Tu creasti omnia, & propter voluntatem tuam erant, & creata sunt.* Genes. 1. *Dixit Deus, fiat lux, & facta est lux, &c.* Plalmo 32. *Ipsè dixit & facta sunt: ipse mandauit & creata sunt:* & cum non alicui alteri, qui id exequutioni mandaret, planè dictum, atque imperium illud non aliud significat, quam decretum & determinationem diuinæ voluntatis, praeuia cognitione, vnde continuò prodierunt.

Deinde ratione probatur vtraque conclusio, quoniam Deus agit per intellectum & voluntatē, ut superius demonstratum est, scientia nimirū ostendente modum operandi, dirigentēque voluntatem, voluntate verò mouente ad exequutionem: ergo sicut in artifice scientia est causa arte factorum, quatenus ostendit modum operandi, & dirigit ad opus, voluntas verò quatenus determinat scientiam, & mouet ad exequutionem: ita in Deo sese res habebit.

F Hoc loco animaduertendum est, scientiam diuinam, quod ad praesens institutum attinet, duobus modis comparatione creaturarum posse spectari. Vno, quatenus Deus ea cognoscit se posse illas facere, atque hoc aut illo modo esse facientias, tum ut sint, tum etiam ut accommodatae sint ad hunc, aut ad illum finem. Scientia diuina hoc modo spectata est naturalis in Deo, & nō libera, anteceditque actum, ac determinationem liberam voluntatis, qua Deus illas facere tali vel tali tempore decreuit. Aliquo verò

Scientia naturalis in Deo antecedit actum liberum suae voluntatis.

ARTICVLVS VII.

Vtrum scientia Dei sit discursiua.

D IPLICEM discursum distinguit hoc loco D. Thom. Alterum, quoad successionem noticiarum duntaxat, qui in eo tantum positus est, quòd notitia vnius rei post notitiam alterius comparatur, siue res connexae sint inter se, siue nullam connexionē habeant. Alterum secundum rationem causae & effectus, ita scilicet; ut ex notitia, seu assensu vnius, nempe praemissarum, efficiatur notitia, seu assensus alterius, videlicet conclusionis. Hic verò discursus esse potest tam à posteriori, quam à priori. Aliud namque est praemissas quoad rem significatam continere causam conclusionis, quod solum cernitur in discursu à priori: aliud assensum praemissarum esse causam assensus conclusionis, quòd aequè reperitur in discursu à posteriori, atque in discursu à priori. Illud verò animaduertendum est, cum discursu hoc secundo modo sumpto, non per se ac necessariò coniunctum esse discursum primo modo spectatum, id est, quoad successionem. Ut enim 1. Posteriorum cap. 1. cum Aristotele docuimus, in quo instanti assentimur minori, possumus per discursum assentiri simul tempore conclusioni. Quare quando hoc loco affirmat D. Thom. discursum secundo modo sumptum, coniunctum esse cum discursu quo ad successionem, illudque supponere, non intelligit id semper necessarium esse, sed plerumque accidere, maxime si de assensu vtriusque praemissae, & conclusionis sit sermo.

His praehabitis, conclusio D. Thomae est. Deus neutro modo discurret. Non primò, quoniam in

Molina in D. Thom.

Discursus duplex.

Deus non discurret.

Scientia libera Dei qua cognoscit contingit futuram, consequitur actum liberum voluntatis, ab eo quod pendet.

Scientia naturalis Dei est causa rationis artis, non vero scientia libera.

verò modo, quatenus Deus per eam cognoscit creaturas futuras esse tali vel tali tempore. Atque hoc modo spectata non est naturalis in Deo, sed libera, neque antecedit determinationem liberam voluntatis, quia Deus statuit, ut sint tali, vel tali tempore, sed potius eam sequitur. Quia enim Deus liberè voluit mundum creare, & has, aut illas res esse, sciuit mundum cum his, vel illis rebus tali, vel tali tempore esse futurum: non verò è contrario, quia sciuit mundum futurum, ideo voluit ut esset: quin potius, si nolisset ut esset, non sciuisset eum esse futurum. Scientia ergo futurorum contingentiùm, hoc est, quòd futura sint, pendet ex determinatione libera voluntatis Dei, qua statuit, ut sint, ac proinde non eam antecedit, sed consequitur.

His positis, facillè intelligis veram esse priorem conclusionem D. Thomæ de scientia diuina, non posteriori, sed priori modo sumpta. Priori namque modo spectata, dirigit voluntatem ad opus, & modum operandi præscribit, diciturque recta ratio fabricabilium, ac proinde habet rationem artis, qua Deus cuncta fabricatur. Præterea antecedit determinationem liberam voluntatis diuinæ, ab eaque determinatur ad opus. Spectata verò posteriori modo, neque dirigit voluntatem, nec modum operandi definit, sed intra limites mere contemplationis continetur, neque actum liberum voluntatis antecedit, ut ab eo possit ad operationem determinari. His adde, quòd si per impossibile huiusmodi cognitio non esset in Deo, prior cognitio, cum determinatione libera voluntatis, satis esset, ut res creata à Deo emanarent.

Dicitur ergo illud Augustini 5. de Trinitate cap. 13. in argumento sed contra citatum. *Universa creaturas & spirituales & corporales non, quia sunt, ideo novit Deus, sed ideo sunt, quia novit*, intelligendum est de cognitione & scientia diuina priori modo spectata. Illud verò aliud Origenis super epistolam ad Romanos citatum in primo argumento, *Non propterea aliquid erit, quia id scit Deus futurum, sed quia futurum est, ideo scitur à Deo antequam fiat*, quoad priorem partem est quidem verissimum: quoniam scientia diuina, qua Deus scit contingens aliquid esse futurum, non est causa rerum, ut ostensum est: quoad posteriorem verò, si sanè intelligatur, falsum non est, ut articulo 13. est ostendendum. Interim ex traditis in hoc articulo, illud solum ante oculos velim habeas, scientiam liberam, qua Deus scit contingit, aliqua esse futura, non esse causam rerum, quod hoc loco à nobis satis apertè ostensum est: multi verò id non attendentes, circa præscientiam diuinam de futuris contingentibus periculose admodum hallucitati sunt.

ARTICVLVS IX.

Utrum Deus habeat scientiam non entium.

Scientia non entium in Deo, & quomodo concipiatur.

NON ens sumitur hoc loco prout opponitur enti existenti actu, ut ipsemet D. Thomas se explicat. Quo pacto intellecta questione, per conclusionem affirmantem respondet. Est de fide, ut constat ex illo ad Romanos 4. *Vocat ea, quæ non sunt, tamquam ea quæ sunt*, atque ex aliis Scripturæ locis. Est etiam aperta in lumine naturali, quoniam Deus non solum cognoscit omnia, quæ quacunque ratione esse possunt, numquam tamen erunt, sed etiam ea quæ fingi ac cogitari possunt, nullo tamen modo esse possunt. Quo loco duo animaduertenda sunt. Primum est, ea quæ cogitantur,

A nullaque ratione esse possunt, concipi per vera entia realia, ex quibus confinguntur componi, ut chimæram, hippocentaurum, vel quæ cogitatione inter se mutuò complicantur, cum tamen nulla ratione coherere possint, ut hominem esse lapidem, & ita de cæteris complexionibus, quæ nulla ratione vera esse possunt. Cum autem Deus huiusmodi entia realia concipiat, concipiet quoque ea, quæ ex illis confinguntur, nullaque ratione esse possunt. Secundum est, Deum concipere etiam entia rationis, hoc est, relationes rationis, priuationes, & negationes, tam quæ actu existunt (eo modo quo entibus rationis conuenire potest existentia) quam quæ actu non existunt: at verò per intuitum fundamentorum concipere relationes, negationes verò, & priuationes ex rebus ipsis, quarum vna non conuenit alteri, atque ex habitibus, qui non conueniunt subiectis iis, quibus apti sunt inesse.

B Scientia diuina comparatione eorum, quæ sunt, fuerunt, aut erunt in aliqua differentia temporis, dicitur scientia visionis, seu intuitiua. Ratio est, quoniam est rerum existentium actu in indiuisibili duratione æternitatis propria scientiæ diuinæ, completentque totum tempus. Comparatione verò reliquorum omnium, scientia simplicis intelligentiæ, vel abstractiua nuncupatur: quoniam est rerum non existentium. Quo loco animaduertendum est, distinctionem hanc non esse diuersarum scientiarum in Deo, in quo vna tantum est cognitio simplicissima, sed esse distinctionem dumtaxat vnius omnino scientiæ, cum diuersis obiectis comparatæ penes existentiam, vel non existentiam eorum extra suas causas. Neque ex eo, quòd obiecta existant extra suas causas, scientiæque diuina dicatur visionis comparatione eorum, vlla maior euidentiæ, claritas, aut perfectio aduent scientiæ diuinæ, quæ æquè clara & perfecta notitia esset eorumdem obiectorum comparatione, esto numquam futura essent. Quare distinctio hæc nihil omnino diuersitatis facit ex parte scientiæ Dei, sed solum ex parte obiectorum: cum tamen in nobis notitia intuitiua, quæ pendet ab existenti obiecti, estque experimentalis notitia illius, ut quæst. 1. art. 2. disp. 4. explicatum est, distincta sit specie ab abstractiua, multumque illam euidentiæ ac perfectione superet. Ut ergo rectè Diuus Thomas ad calcem corporis articuli adnotauit, inde ortum habuit hæc distinctio scientiæ Dei, quòd ea, quæ videntur apud nos, habent esse distinctum extra ipsum videntem: non verò, quòd aliter Deus concipiat rem, siue existat, siue non existat.

C Obicit tamen aliquis, quæ numquam erunt, videt Deus in sua essentia, quæ est obiectum præsens, atque actu existens: ergo scientia diuina, etiam comparatione eorum, quæ numquam erunt, scientia visionis dicenda est. Neganda nihilominus est consequentia: quoniam ea, quæ numquam erunt, non ex eo dicuntur cognosci in essentia diuina, quòd Deus solum cognoscat esse eminentius actu existens, quòd habent in diuina essentia, quòdque est idem cum ipsa essentia, sed ex eo, quòd per esse quòd habent in essentia diuina, intueatur Deus & iterius illud esse in potentia, quòd habere possunt in seipsis: quoniam verò huiusmodi esse non est præsens, nec actu existens, ideo diuina scientia comparatione illius dicitur simplicis intelligentiæ.

D Obicit deinde, Antichristus in puncto temporis præsentis non existit: ergo scientia Dei in puncto temporis præsentis non habet rationem scientiæ visionis comparatione illius, sed solum simplicis intelligentiæ. Licet concedi posset, scientiam diuinam, ut præcisè

Scientia visionis & simplicis intelligentiæ quid.

Scientia visionis non perinde perfectior in Deo scientia simplicis intelligentiæ ac nobis.

Obiectum.

Responsio.

Alia obiectum.

Responsio.